

Sivistyslautakunta
Kaupunginhallitus

§ 59
§ 201

19.05.2021
07.06.2021

OPPVELVOLLISUUSLAIN AIHEUTTAMAT VAIKUTUKSET HALLINTOSÄÄNTÖÖN 1.8.2021 ALKAEN

434/12.00.01/2021

SIVISTYS 19.05.2021 § 59

Valmistelija sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona:

Oppivelvollisuuden laajentaminen on erittäin merkittävä koulutuspoliittinen uudistus. Sitä on verrattu merkittävydessään peruskoulun tuloon 1970-luvulla.

Oppivelvollisuuden laajentamisen tavoite on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla kouluasteilla, kaventaa oppimiseroja sekä kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja lasten ja nuorten hyvinvointia.

Tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen koulutuksen. Osaamisvaatimusten kasvaessa työllistyminen edellyttää nykyisin vähintään toisen asteen tutkinnon suorittamista.

Oppivelvollisuuslain myötä kunnille tulee lisää velvollisuuksia 1.8.2021 alkaen. Näistä velvollisuuksista on tehtävä hallintosääntöön lisäykset koskien toimivaltaa, jotta lakisääteisiä päätöksiä voidaan tehdä.

Uusi oppivelvollisuuslaki vahvistettiin vuoden 2020 lopussa (2014/2020) ja laki tulee täysimittaisesti voimaan 1.8.2021. Uudistuksen myötä oppivelvollisuusikä nousee 18 ikävuoteen. Jokaisen perusopetuksen keväällä 2021 päättävän nuoren ja jatkossa tätä nuorempien ikäluokkien tulee hakeutua yhteishaussa tai muutoin jatko-opintoihin. Syksyllä 2021 laki koskee pääsääntöisesti 2005 syntyneitä oppilaita.

Lainsäädännön myötä muutoksia tulee mm. perusopetuslakiin ja lukiolakiin. Lisäksi uudistukseen kuuluu yli 20 muuta liitelakia. Oppivelvollisuuslaissa säädetään oppivelvollisuuden alkamisesta ja päättämisestä ja perusopetuslaissa perusopetuksen suorittamisesta.

Uudistetun 1.8.2021 voimaan tulevan perusopetuslain (1216/2020) 26 §:n mukaan oppivelvollisuuteen kuuluvan tavanomaisen perusopetuksen suorittaminen päättyy siihen, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai viimeistään lukuvuoden koulutyön päättyessä sinä kalenterivuonna jolloin oppilas täyttää 17 vuotta.

Kunnalla ei ole velvollisuutta perusopetuksen järjestämiseen tämän ajankohdan jälkeen. Toisaalta oppilas ei myöskään voi suorittaa oppivelvollisuuttaan jatkamalla opiskelua perusopetuksessa.

Oppilaat, jotka eivät saavuta perusopetuksen päättötodistusta laissa säädetyssä ajassa, tulee ohjata tarkoituksenmukaisimpaan koulutukseen. Näistä koulutuksista voidaan mainita esim. aikuisten perusopetus tai muu oppivelvollisuuskoulutus.

Opetuksen järjestäjän on yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa mietittävä nuorelle paras mahdollinen koulutuspolku.

Oppivelvollisuusikä siis nousee ja oppivelvollisuuden suorittamista voi perusopetuksen jälkeen jatkaa lukiokoulutuksessa, suorittamalla ylioppilastutkinto, ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto. Perusopetuksen lisäopetuksessa, lukiokoulutuksen valmistavassa tai ammatilliseen koulutukseen valmistavassa opetuksessa perusopetusta voi jatkaa 31.7.2022 saakka.

Lisäksi perusopetusta voi jatkaa tutkintokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa (ns. TUVA-koulutus 1.8.2022 alkaen), TELMA-koulutuksessa, joka valmentaa työhön ja itsenäiseen elämään.

Näiden lisäksi oppivelvollisuuden suorittamista voi jatkaa kansanopistossa järjestettävässä oppivelvollisille suunnatuissa koulutuksissa, aikuisten perusopetuksessa tai kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Lisäksi perusopetusta voi jatkaa Opetushallituksen laatiman maahanmuuttajille tarkoitetun opetussuunnitelmasuosituksen pohjalta.

Oppivelvollisuuslaki tuo kunnille lisää hallinnollisia tehtäviä kolmelle tasolle:

- kaupunki perusopetuksen järjestäjänä
- kaupunki lukiokoulutuksen järjestäjänä
- kaupunki oppivelvollisuusikäisen asuinkuntana.

Viimeksi mainittu koskee myös kaupungin alueelle lastensuojelun perusteella asumaan sijoitettujen oppivelvollisuusikäisten nuorten oppivelvollisuuden suorittamisen valvontaa myös perusopetuksen jälkeen.

Ohjaus- ja valvontavastuu on uudistuksessa ajateltu toteutettavan "saattaen vaihtaan" -periaatteella. Perusopetuksen järjestäjän velvollisuus on perusopetuksen päättyessä ohjata 9.-luokkalaiset perusopetuksen jälkeiseen oppivelvollisuuskoulutukseen (joko tutkintota-

voitteinen tai nivelvaiheen koulutus). Kun nuori aloittaa opinnot perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa, ohjausvastuu siirtyy ko. koulutuksen järjestäjälle.

Mikäli oppivelvollinen ei saa opiskelupaikkaa, siirtyy ohjaus - ja valvontavastuu oppivelvollisen asuinkunnalle. Mahdollisessa opintojen keskeyttämistilanteessa koulutuksen järjestäjän velvollisuus on ohjata oppivelvollinen johonkin muuhun oppivelvollisuuskoulutukseen (opintoalan ja koulutuksen järjestäjän vaihto). Jos oppivelvollinen jää ilman opiskelupaikkaa tai keskeyttää opintonsa, edellinen koulutuksen järjestäjä tekee ilmoituksen oppivelvollisen asuinkunnalle.

Tässä tilanteessa asuinkunnalle tulee uusi tehtävä. Kyseessä on ns. viimesijainen vastuu oppivelvollisuuden suorittamisen valvonnasta. Se alkaa, kun oppivelvollisen asuinkunnalle on tehty oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu ilmoitus vailla opiskelupaikkaa olevasta tai opintonsa keskeyttäneestä oppivelvollisesta. Velvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut uudessa koulutuksessa, jolloin ohjaus- ja valvontavastuu ko. nuoren osalta siirtyy koulutuksen järjestäjälle.

Opetushallitus on kehittänyt oppivelvollisuuden laajentumisen toteutumisen varmistamiseksi uuden sähköisen Valpas-palvelun, jossa oppivelvollisuutta voidaan seurata ja valvoa. Valpas roolien määrittely on aloitettu ja sitä tarkennetaan opinto-ohjaajien ja koulusihteerien suhteen. Näillä toimenpiteillä ei ole vaikutusta hallintosäätöön.

Hallintosäätöön on kuitenkin otettava 1.8.2021 alkaen määräykset siitä, millä toimielimellä tai viranhaltijalla on toimivalta tehdä kaupungeissa:

- oppivelvollisuuslain 7 § mukaisia päätöksiä oppivelvollisuuden keskeyttämisestä määräajaksi
- oppivelvollisuuslain 15 § mukaisia päätöksiä osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikka
- oppivelvollisuuslain 16 § mukaisia päätöksiä opintojen maksuttomuuden pidentämiseen, sekä
- oppivelvollisuuslain 17 § mukaisia päätöksiä oikeudesta maksuttoman koulutukseen, maksuttomuuden laajuudesta sekä perittävistä kohtuullisista maksuista.

Oppivelvollisuuslaissa ei määritellä, mikä taho asuinkunnassa vastaa oppivelvollisuuslaissa tarkoitetuista ohjaus ja valvontatehtävistä. Kukin kunta päättää itse, miten ohjaus ja valvonta kunnassa järjestetään, samoin kuin päätösvallan delegoinnista lain edellyttämässä tehtävissä, joissa tulee tarvittaessa tehdä muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä.

Oppivelvollisuuslain 7 §:n mukaisista päätöksistä päättää lain mukaan koulutuksen järjestäjä. Jos oppivelvollinen ei ole minkään koulutuksen järjestäjän opiskelija, keskeyttämisestä päättää oppivelvollisen asuinkunta. Vastuunjako esitetään tältä osin jaettavaksi niin, että perusopetuksen oppilaiden osalta päätösvalta on koulun rehtorilla ja lukiokoulutuksen osalta lukion rehtorilla. Niiden oppivelvollisten osalta, jotka eivät ole opiskelijoina missään oppilaitoksessa, päätökset tekisi sivistystoimenjohtaja.

Pykälä 15:n mukaiset päätökset opiskelupaikan osoittamisesta on asuinkunnassa tehtävä kahden kuukauden kuluttua ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta. Koska kysymyksessä ei ole päätös, joka olisi ns. hallintopakkopäätös, em. päätösten tekemisen toimivalta onkin perusteltua määrätä jonkun viranhaltijan tehtäviin. Näin ollen esitys on, että päätösvalta määrättäisiin sivistystoimenjohtajalle.

Opintojen maksuttomuutta käsitellään pykälissä 16 ja 17. Näissä todetaan, että maksuttomuuden pidentämisestä päättää opiskelijan hakemuksesta se koulutuksen järjestäjä, jonka opintojen aikana opiskelija hakee maksuttomuuden pidentämistä. Torniossa asia koskee lukio-opiskelijoita ja lukio-opintoja. Hallintopäätös maksuttomuuden pidennyksestä, oppimateriaalien sekä työvälineiden, -asujen ja -aineiden maksuttomuudesta annetaan vain, jos opiskelija sitä kirjallisesti tai suullisesti pyytää. Päätöksenteko kuuluu lukion rehtorille.

Myös hakemuksesta tehtävästä lukion oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä määräajaksi päättää lukion rehtori.

SIVISTYSTOIMENJOHTAJA ILKKA HALMKRONA:

Sivistyslautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että Tornion kaupungin hallintosääntöön tehdään 1.8.2021 alkaen seuraavat muutokset.

Sivistystoimenjohtajan toimivaltaan lisätään päätösvalta oppivelvollisuuslain 15 §:n mukaisesta opiskelupaikan osoittamisesta. Lisäksi sivistystoimenjohtaja päättää oppivelvollisen oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä määräajaksi, mikäli oppivelvollinen ei ole minkään koulutuksen järjestäjän opiskelija.

Perusopetuksen rehtorin toimivaltaa lisätään niin, että rehtori päättää oppivelvollisen oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä määräajaksi (oppivelvollisuuslaki 7 §).

Lukiokoulutusta antavan rehtorin toimivaltaan lisätään päätösvalta hakemuksesta tehtävästä lukion oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä määräajaksi. Lisäksi päätösvalta opiskelua koske-

van vapautuksen myöntämisestä (oppivelvollisuuslaki 7 §). Lukion rehtori päättää luvan myöntämisestä lukion suoritusajan pidennykseen, sekä tekee oppivelvollisuuslain 16 ja 17 §:ssä säädetyt päätökset oikeudesta maksuttomuuden laajuuteen ja pidennykseen, sekä perittävistä kohtuullisista maksuista.

SIVISTYSLAUTAKUNTA:

Hyväksyttiin.

LISÄTIEDOT: Sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona, puh. 050 591 5142

TÄYTÄNTÖÖNPANO: Ei muutoksenhakua
Asia kaupunginhallituksen käsittelyyn
Otteet:

KH 07.06.2021 § 201

KAUPUNGINJOHTAJA TIMO NOUSIAINEN:

Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi sivistyslautakunnan esittämät muutokset hallintosäätöön 1.8.2021 alkaen.

KAUPUNGINHALLITUS:

Hyväksyttiin.

LISÄTIEDOT: Sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona, 050 591 5142

TÄYTÄNTÖÖNPANO: Ei muutoksenhakua.
Asia kaupunginvaltuuston käsittelyyn.

Otteet kaupunginvaltuuston päätöksen jälkeen:
sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona
kaupunginlakimies Hannu Markkula
